

**ΕΘΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ**

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟ SARS-COV-2 (COVID-19)

15 Μαΐου 2020

Εισαγωγή

Ο χώρος πρακτικής άσκησης των φοιτητών οδοντιατρικής έχει χαρακτηριστικά που απαιτούν αυξημένα μέτρα για τον περιορισμό της εισαγωγής, διασποράς και έκθεσης στον νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2. **Η παραγωγή αερολύματος στο χώρο της πρακτικής άσκησης εκπαίδευσης σχετίζεται με υψηλό κίνδυνο μετάδοσης του ιού SARS-CoV-2.**

Βασικές Αρχές

• Περιορισμός εισαγωγής του ιού στην οδοντιατρική σχολή

- Ακύρωση/αναβολή προγραμματισμένων θεραπειών/χειρουργείων ασθενών ύποπτων ή επιβεβαιωμένων για λοίμωξη COVID-19
- Τηλεφωνική λήψη ιστορικού από κάθε ασθενή πριν τη προσέλευση του στη σχολή (Παράρτημα 1). Σε περίπτωση αναφοράς συμπτωμάτων συμβατών με λοίμωξη COVID-19, συστήνεται να μην προσέλθει στη σχολή αλλά να επικοινωνήσει με τον ιατρό του ή με χώρο παροχής υπηρεσιών υγείας
- Σε περίπτωση που απαιτείται συνεκτίμηση του ασθενή βάσει υφιστάμενων ακτινογραφιών, συστήνεται η ηλεκτρονική αποστολή των σχετικών αρχείων, εφόσον αυτό είναι εφικτό
- Περιορισμός των πυλών εισόδου στο κτήριο για πλήρη έλεγχο των εισερχομένων ατόμων (με σηματοδότηση εισόδου/εξόδου)
- Μείωση στο ελάχιστο δυνατό του αριθμού των ατόμων που εισέρχονται στη σχολή (π.χ. μεταφορείς υλικών)
- Τοποθέτηση στην είσοδο ενημερωτικών αφισών και σημάνσεων σχετικά με τη λοίμωξη COVID-19
- Όλα τα άτομα που εισέρχονται στο χώρο φορούν μάσκα (με κάλυψη μύτης και πηγουνιού) και τη διατηρούν καθ' όλη τη διάρκεια της παραμονής τους, εφόσον δεν γίνονται χειρισμοί στη στοματική τους κοιλότητα
- Μοριακός έλεγχος δείγματος ανώτερου αναπνευστικού για λοίμωξη με τον ιό SARS-CoV-2 σε όλους τους ασυμπτωματικούς ασθενείς, αν είναι εφικτό, με προτεραιότητα σε ασθενείς που θα υποβληθούν σε χειρισμούς που παράγουν αερόλυμα. Ο μοριακός έλεγχος συνιστάται να επαναλαμβάνεται κάθε 15 ημέρες, μετά από συνεννόηση με τον ΕΟΔΥ.
- Κατά την άφιξη των ασθενών στη σχολή λήψη εκ νέου ιστορικού για συμπτώματα συμβατά με λοίμωξη COVID-19, πριν την έναρξη των οδοντιατρικών παρεμβάσεων
- Το εκπαιδευτικό προσωπικό, οι φοιτητές, το διοικητικό, βοηθητικό και λοιπό προσωπικό της σχολής παρακολουθεί καθημερινά την υγεία του και σε περίπτωση που εμφανίσει συμπτώματα συμβατά με λοίμωξη COVID-19 δεν προσέρχεται στη σχολή. Ενημερώνει άμεσα τους υπευθύνους της σχολής για να λάβει οδηγίες
- Σε όσους εμφανίζουν συμπτώματα συμβατά με λοίμωξη COVID-19 κατά τη διάρκεια παραμονής τους στη σχολή, συστήνεται η άμεση εφαρμογή μέτρων αναπνευστικής υγιεινής (χρήση χειρουργικής μάσκας, χρήση χαρτομάντηλου ή χρήση αγκώνα κατά το βήξιμο ή το φτάρνισμα και υγιεινή χεριών μετά την επαφή με αναπνευστικές εκκρίσεις) και δίνονται οδηγίες για άμεση απομάκρυνση από το χώρο και παραπομπή τους για μοριακό έλεγχο, μετά από επικοινωνία με τον ΕΟΔΥ.

- ο Η είσοδος συνοδών απαγορεύεται, με εξαίρεση συνοδούς απαραίτητους για τη μετακίνηση του ασθενή ή συνοδούς παιδιών (ένας συνοδός ανά περίπτωση). Οι συνοδοί καθόλη τη διάρκεια παραμονής τους στη σχολή φορούν μάσκα.

- **Προστασία προσωπικού και φοιτητών**

- ο Συχνή υγιεινή χεριών με εξασφάλιση αλκοολούχων αντισηπτικών διαλυμάτων 60-95% σε δοχεία με αντλία, εγκεκριμένα από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ), τοποθετημένα σε καίρια σημεία της σχολής
- ο Εφαρμογή φυσικών εμποδίων για περιορισμό επαφής του προσωπικού με τους ασθενείς κατά τη διαλογή και άλλες εργασίες διοικητικής φύσεως
- ο Εξασφάλιση επάρκειας και ορθή χρήση του εξοπλισμού ατομικής προστασίας με ιδιαίτερη έμφαση στους χειρισμούς με κίνδυνο πρόκλησης αερολύματος.

Συστάσεις

1. Περιορισμός της εισαγωγής, διασποράς και έκθεσης στον νέο κορωνοϊό SARS-CoV-2

Στα μέτρα που πρέπει να εφαρμόζονται περιλαμβάνονται μέτρα που εφαρμόζονται καθόλη τη διάρκεια της παραμονής του ασθενή στο χώρο, έως και τον καθαρισμό και απολύμανση του χώρου. **Ιδιαίτερη προσοχή απαιτείται για την προστασία των ατόμων που ανήκουν σε ομάδα υψηλού κινδύνου για σοβαρή νόσηση ή εμφάνιση επιπλοκών από τη λοίμωξη COVID-19 (π.χ. ηλικιωμένα άτομα και υποκείμενα νοσήματα), συμπεριλαμβανομένων των φοιτητών και του προσωπικού.**

1.1. Γενικές συστάσεις

- Διατήρηση φυσικής απόστασης 1,5 -2 μέτρα όπου είναι εφικτό
- Αραίωση καθισμάτων, θέσεων εργασίας και θέσεων πρακτικής άσκησης (οδοντιατρικών τραπεζών)
- Εξασφάλιση αλκοολούχων αντισηπτικών διαλυμάτων 60-95% σε δοχεία με αντλία, εγκεκριμένα από τον ΕΟΦ, τοποθετημένα σε καίρια σημεία της σχολής (είσοδος, χώροι αναμονής, διάδρομοι, χώροι εργασίας, βιβλιοθήκη, χώροι ανάπαυσης κ.α.)
- Απομάκρυνση περιοδικών και ενημερωτικών φυλλαδίων από τους χώρους αναμονής για να αποφεύγεται η πιθανή διασπορά του ιού μέσω αυτών
- Κάλυψη των συχνά χρησιμοποιούμενων/αγγιζόμενων επιφανειών (πόμολα, χειριστήρια, πληκτρολόγια, οθόνες κ.α.) με μεμβράνες μιας χρήσεως και συχνή απολύμανση τους κατά τη διάρκεια της ημέρας με κατάλληλο απολυμαντικό διάλυμα αλκοολούχο ή υποχλωριώδες νάτριο ή άλλο απολυμαντικό με μικροβιοκτόνο δράση (βλέπε παρακάτω). Συστήνεται η μεμβράνη να αντικαθίσταται στο τέλος της ημέρας με κινήσεις από έξω προς τα μέσα
- Οι ασθενείς να προσέρχονται στα ραντεβού τους την προκαθορισμένη ώρα. Για να μειωθεί ο συγχρωτισμός στους χώρους αναμονής συνιστάται να έχουν ενημερωθεί ότι θα πρέπει να παραμένουν στον προαύλιο χώρο ή στο αυτοκίνητό τους σε σημείο που υπάρχει σήμα κινητής τηλεφωνίας για να ειδοποιηθούν να προσέλθουν κατά την αποχώρηση του προηγούμενου ασθενούς
- Όλοι οι ασυμπτωματικοί και αρνητικοί για ιό SARS-CoV-2 ασθενείς φορούν μάσκα κατά τη διάρκεια της παραμονής τους στην Οδοντιατρική Σχολή, όταν δεν γίνονται οδοντιατρικοί χειρισμοί στη στοματική τους κοιλότητα
- Οι ασθενείς θα πρέπει να είναι εκπαιδευμένοι στη σωστή χρήση της μάσκας, στην υγιεινή των χεριών και στην αναπνευστική υγιεινή (χορήγηση χειρουργικής μάσκας, χρήση χαρτομάντηλου ή χρήση αγκώνα κατά το βήξιμο ή το φτάρνισμα και υγιεινή χεριών μετά την επαφή με αναπνευστικές εκκρίσεις)
- Οι ασθενείς συστήνεται να φυλάσσουν το κινητό τους στην τσάντα ή κάποια τσέπη του ρουχισμού τους
- Οι φοιτητές και το προσωπικό που έρχονται σε επαφή με ασθενείς φορούν χειρουργική μάσκα όταν δεν βρίσκονται σε χώρους που γίνονται χειρισμοί που παράγουν αερόλυμα. Το διοικητικό προσωπικό που έρχεται σε επαφή με τους ασθενείς για διοικητικής φύσεως διαδικασίες μπορεί να φορά υφασμάτινη μάσκα αν η χειρουργική δεν είναι διαθέσιμη. Για τη σωστή χρήση της μάσκας βλέπε οδηγίες ΕΟΔΥ <https://eody.gov.gr/covid-19-odigies-gia-ti-chrisi-maskas-apo-to-koino/https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/covid-19-mask.pdf>
- Ο αριθμός των ατόμων μέσα στις αίθουσες που γίνονται χειρισμοί που παράγουν αερόλυμα θα πρέπει να περιορίζεται στο ελάχιστο απαραίτητο
- Σε περίπτωση κρούσματος λοίμωξης COVID-19 σε φοιτητή, εργαζόμενο ή ασθενή γίνεται άμεση επικοινωνία με τη Διεύθυνση Επιδημιολογικής Επιτήρησης και Παρέμβασης για Λοιμώδη Νοσήματα του ΕΟΔΥ.
- Διατήρηση καθημερινού παρουσιολογίου προσωπικού, φοιτητών και ασθενών για τη διευκόλυνση της ιχνηλάτησης επαφών, αν διαγνωσθεί κρούσμα λοίμωξης COVID-19 στη σχολή

- Για διαχείριση ατόμων με πιθανή ή επιβεβαιωμένη λοίμωξη COVID-19 συστήνεται να ασχοληθεί προσωπικό (αν υπάρχει) που έχει ήδη προσβληθεί από τον ιό SARS-CoV-2.

2. Εφαρμογή μέτρων ελέγχου λοιμώξεων

2.1. Γενικές οδηγίες - Βασικές προφυλάξεις

- Με το σκεπτικό ότι κάθε ασθενής μπορεί να είναι δυνητικά μολυσμένος ή αποικισμένος από παθογόνο μικροοργανισμό που μπορεί να μεταδοθεί, **οι βασικές προφυλάξεις πρέπει απαρέργκλιτα να εφαρμόζονται**. Αυτές περιλαμβάνουν την **υγιεινή των χεριών** και την **αναπνευστική υγιεινή**, τη **χρήση εξοπλισμού ατομικής προστασίας ανάλογα με τον εκτιμώμενο κίνδυνο**, την **ορθή διαχείριση αιχμηρών αντικειμένων**, την **αποκομιδή μολυσματικών υλικών**, την **καθαριότητα και την απολύμανση** επιφανειών καθώς και την **αποστείρωση του ιατρικού εξοπλισμού** που χρησιμοποιείται στον ασθενή
- Η ορθή και συστηματική χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού ατομικής προστασίας και η εφαρμογή της υγιεινής των χεριών είναι κρίσιμης σημασίας για τη μείωση της διασποράς των παθογόνων μικροοργανισμών. Απαραίτητη προϋπόθεση για την προστασία των φοιτητών και του προσωπικού στην οδοντιατρική σχολή είναι η **επικαιροποίηση της εκπαίδευσης τους για τις ενδείξεις και το είδος του εξοπλισμού ατομικής προστασίας (παραγωγή ή μη αερολύματος)**, τη διαδικασία εφαρμογής και αφαίρεσής του, την ορθή απόρριψη ή διαχείρισή του ανάλογα με τις οδοντιατρικές εργασίες και τις οδηγίες του κατασκευαστή (βλ. οδηγίες ΕΟΔΥ για την εφαρμογή και αφαίρεση του εξοπλισμού ατομικής προστασίας <https://eody.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/PPE-donning-doffing.pdf>)
- Συνιστάται να αποφεύγονται τα μακριά ή πρόσθετα νύχια, τα κοσμήματα, τα ρολόγια χειρός, οι κονκάρδες και τα κινητά τηλέφωνα κατά τη διάρκεια της οδοντιατρικής εργασίας. Εάν για κάποιο λόγο είναι απαραίτητη η χρήση του κινητού, τότε αυτό πρέπει να καλύπτεται με διαφανή μεμβράνη, η οποία αντικαθίσταται στο τέλος του ωραρίου εργασίας και ενδιάμεσα μπορεί να απολυμαίνεται με μαντηλάκια εμβαπτισμένα σε αλκοολούχο διάλυμα (70-80% αιθανόλη).

2.2. Λοιπές προφυλάξεις

- Το εκπαιδευτικό και λοιπό προσωπικό καθώς και οι φοιτητές που έρχονται σε επαφή με τον ασθενή, για εκτίμηση ή παρέμβαση θα πρέπει να εφαρμόζουν εκτός των βασικών προφυλάξεων και, ανάλογα με το είδος των παρεμβάσεων και την εκτίμηση κινδύνου, προφυλάξεις σταγονιδίων, επαφής και αερολύματος.

2.3. Εξοπλισμός ατομικής προστασίας κατά την εξέταση/ εκτίμηση του ασθενούς

- Στολή εργασίας (scrubs)
- Χειρουργική μάσκα
- Γάντια μιας χρήσης
- Οφθαλμική προστασία (γυαλιά ή ασπίδα προσώπου) ανάλογα με την εκτίμηση κινδύνου

2.4. Εξοπλισμός ατομικής προστασίας στα εργαστήρια

- Στολή εργασίας (scrubs)
- Χειρουργική μάσκα
- Γάντια μιας χρήσης, αν κρίνεται απαραίτητο

2.5. Εξοπλισμός ατομικής προστασίας για τους φοιτητές και το προσωπικό κατά τη διενέργεια χειρισμών πρόκλησης αερολύματος

- Στολή εργασίας (scrubs)
- Καθαρή μη αποστειρωμένη αδιάβροχη ρόμπα με μακριά μανίκια με μανσέτες
- Μάσκα υψηλής αναπνευστικής προστασίας (FFP2/FFP3/N95/KN95)
- Οφθαλμική προστασία (γυαλιά ή ασπίδα προσώπου)
- Σκούφος
- Γάντια μιας χρήσης (αποστειρωμένα όταν η διαδικασία το απαιτεί)
- Κλειστά παπούτσια εργασίας (πλαστικά χειρουργικά υποδήματα) τα οποία να καθαρίζονται τακτικά
- **Συνιστάται ο εξοπλισμός ατομικής προστασίας (εκτός των γαντιών) να μην αλλάζει από ασθενή σε ασθενή, αλλά να χρησιμοποιείται – αν δεν προκύψουν άλλοι λόγοι αντικατάστασής του - καθ' όλη τη διάρκεια του ωραρίου που έχει καθοριστεί να εργαστεί ο φοιτητής ή το προσωπικό**. Επάνω από την αδιάβροχη ρόμπα μπορεί να φορεθούν:

- ο αποσπώμενες μανσέτες πάνω από τα μανίκια και πλαστική ποδιά μιας χρήσεως τα οποία αλλάζουν από ασθενή σε ασθενή ή
- ο υγροαποθητική ρόμπα (non-woven) με μακριά μανίκια και πλαστική ποδιά τα οποία αλλάζουν από ασθενή σε ασθενή

Η ένδυση και αφαίρεση του ατομικού εξοπλισμού προστασίας πρέπει να γίνεται σύμφωνα με τις οδηγίες του ΕΟΔΥ (www.eody.gov.gr).

2.6. Ασθενείς

- ο Συστήνεται οι ασθενείς να φορούν ποδονάρια μιας χρήσης όταν κάθονται στην οδοντιατρική τράπεζα και να είναι εκπαιδευμένοι για τον τρόπο σωστής αφαίρεσής τους.

2.7. Οδοντιατρικοί χειρισμοί

- Πριν την έναρξη μίας συνεδρίας συνιστάται ξέπλυμα της στοματικής κοιλότητας του ασθενούς με διάλυμα υπεροξειδίου του υδρογόνου 1% (αραιωμένο οξυζενέ) για περίπου 30 δευτερόλεπτα, ώστε να ελαχιστοποιηθεί το ιικό φορτίο στη στοματική κοιλότητα. Οι στοματοπλύσεις με διαλύματα που περιέχουν χλωρεξιδίνη δεν είναι αποτελεσματικές για την εξουδετέρωση του COVID-19
- **Αποφυγή εργασιών που μπορεί να προκαλέσουν αερόλυμα. Εάν είναι απολύτως αναγκαίο, τότε η χρήση απομονωτήρα είναι η απόλυτη ένδειξη**
- Κατά την αφαίρεση ακίνητων ορθοδοντικών συσκευών να αποφεύγεται κατά το δυνατόν η δημιουργία αερολύματος
- Αξιοποίηση της τεχνικής του ελαστικού απομονωτήρα πλήρους κάλυψης
- **Χρησιμοποίηση ισχυρής αναρρόφησης** από το προσωπικό του οδοντιατρείου κατά τη διενέργεια των περισσότερων πράξεων
- Τεχνική επίβλεψη των αναρροφητήρων καθώς διαρροή στο σημείο ένωσης μπορεί να διασπείρει στο περιβάλλον
- Περιορισμός στο ελάχιστο της χρήσης της πολλαπλής υδροαεροσύριγγας
- Χρήση, εάν υπάρχει η δυνατότητα, διπλής χειρουργικής αναρρόφησης, μια για το σάλιο του ασθενούς και μια ξεχωριστή για τους διακλυσμούς και την αναρρόφηση υγρών τουλάχιστον κατά τη χρήση υδροαεροσύριγγας
- Συνεργασία δύο οδοντιάτρων ή οδοντιάτρου και βοηθού μαζί, έτσι ώστε **«τέσσερα χέρια» να αναρροφούν και να εργάζονται γρήγορα για τη μείωση του αερολύματος και του χρόνου έκθεσης**
- Χρήση απορροφήσιμων ραμμάτων για να μη γίνεται νέα επίσκεψη για αφαίρεσή τους
- Προτίμηση της πανοραμικής απεικόνισης ή της αξονική κωνικής δέσμης για να αποφευχθεί η διέγερση έκκρισης σιέλου και το αντανάκλαστικό του βήχα που μπορεί να προκληθεί με κλασική ακτινογραφία

2.8. Αερισμός

- **Οι χειρισμοί που παράγουν αερόλυμα συνιστάται να πραγματοποιούνται σε χώρους με αρνητική πίεση**
- Η συνεργασία με την τεχνική υπηρεσία είναι απαραίτητη για να καθοριστούν οδηγίες για την προστασία των εργαζομένων και των ασθενών, ανάλογα με τον τρόπο αερισμού/κλιματισμού του κάθε χώρου και την ύπαρξη ή μη φίλτρων HEPA (HighEfficiencyParticulateAir)
- **Η χρήση φορητών μονάδων με φίλτρα HEPA για φιλτράρισμα του αέρα κοντά στο σημείο που βρίσκονται οι ασθενείς αποτελεί μια ενδεδειγμένη λύση**
- Σε χώρους χωρίς αρνητική πίεση ο χρόνος που ο αέρας παραμένει **δυστυχώς** μολυσματικός δεν είναι γνωστός και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως:
  - ο το μέγεθος της αίθουσας
  - ο τον αριθμό των αλλαγών του αέρα ανά ώρα (αν υπάρχει)
  - ο τον αριθμό των ατόμων που βρίσκονται στην αίθουσα
  - ο το χρονικό διάστημα που τα άτομα παραμένουν στην αίθουσα
  - ο εάν τα άτομα είχαν έντονο βήχα ή φτάρνισμα
  - ο την ένταση και την ποσότητα του παραχθέντος αερολύματος

Συνεπώς όλοι αυτοί οι παράγοντες πρέπει να ληφθούν υπόψη για το χρόνο αερισμού της αίθουσας.

- **Η πιθανή μολυσματικότητα του αέρα μειώνεται από 100% σε λιγότερο από 1% εντός 30 λεπτών για χώρο με 10 έως 12 αλλαγές αέρα ανά ώρα (Air Changes Hour-ACH) και εντός 1 ώρας για χώρο με 6 αλλαγές αέρα ανά ώρα (ACH)**
- **Η ανακυκλοφορία του αέρα χωρίς να έχει εξασφαλιστεί ο συνεχής καθαρισμός αυτού με φίλτρα HEPA απαγορεύεται.** Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα διασφάλισης της Δημόσιας Υγείας από ιογενείς και

άλλες λοιμώξεις κατά τη χρήση κλιματιστικών μονάδων υπάρχουν διαθέσιμες σε σχετική εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας στον ακόλουθο σύνδεσμο: <https://www.moh.gov.gr/articles/health/dieythynsh-dhmosias-ygieinhs/metra-prolhphshs-enanti-koronoioy-sars-cov-2/7108-lhphsh-metrwn-diasfalishs-ths-dhmosias-ygeias-apo-iogeneis-kai-alles-loimwksei-s-kata-th-xrshsh-klimatistikwn-monadwn>.

- Οι χώροι με φυσικό αερισμό, όπου εξετάζονται ασθενείς, πρέπει να αερίζονται επαρκώς (μέσω παραθύρων) και η πόρτα τους να παραμένει συνεχώς κλειστή, εκτός και αν πρόκειται για αυτόνομο χώρο (κτήριο ή isobox) εκτός του κτηρίου, όπου η πόρτα μπορεί να παραμείνει ανοιχτή, αν το επιτρέπουν οι γενικότερες συνθήκες (π.χ. απόσταση από διπλανά κτήρια, παρουσία διερχομένων)
- Η χρήση κλιματιστικών μηχανημάτων δεν κρίνεται ασφαλής σε χώρους παραγωγής αερολύματος, εκτός αν υπάρχουν και επιπλέον μέθοδοι αερισμού, που να εξασφαλίζουν την ασφαλή παραμονή στο χώρο.

2.9. Καθαριότητα, απολύμανση επιφανειών και εξοπλισμού και αποστείρωση οδοντιατρικών εργαλείων

Γενικές συστάσεις

- Ο συστηματικός και σωστός καθαρισμός με τη συνήθη διαδικασία (χρήση απορρυπαντικού παράγοντα, νερό και μηχανική τριβή) και η απολύμανση των επιφανειών και αντικειμένων είναι κρίσιμης σημασίας. Σημειώνεται ότι **δε συστήνεται ο ψεκάσμος του χώρου ή η νεφελοποίηση (εκνέφωση) ως μέθοδος απολύμανσης.**
- Για την καθαριότητα και την απολύμανση των χώρων και του εξοπλισμού ισχύουν οι βασικές αρχές καθαριότητας και απολύμανσης, που η οδοντιατρική σχολή θα πρέπει να έχει εδραιώσει, εφαρμόζοντας τις απαραίτητες διαδικασίες αναφορικά με:
  - τον τρόπο καθαριότητας και απολύμανσης, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης του ενδεικνυόμενου, κατά περίπτωση, εξοπλισμού ατομικής προστασίας
  - τα είδη/κατηγορίες και τις ποσότητες καθαριστικών και απολυμαντικών που χρησιμοποιούνται ανάλογα με το χρόνο δράσης, το χώρο, την επιφάνεια ή τον εξοπλισμό και το απαιτούμενο επίπεδο απολύμανσης (υψηλό, μέσο, χαμηλό)
  - τη διαχείριση του εξοπλισμού καθαριότητας
  - την εκπαίδευση του προσωπικού.
- Όλες οι επιφάνειες που είναι δυνητικά μολυσμένες (συμπεριλαμβανομένων των αντικειμένων και του εξοπλισμού) πρέπει να καθαρίζονται πρώτα με ουδέτερο απορρυπαντικό και νερό και καλή μηχανική τριβή και στη συνέχεια – αφού στεγνώσουν - να απολυμαίνονται¹, ανάλογα με τη συμβατότητα του υλικού στην απολυμαντική ουσία, με:
  - **Απολυμαντικό σκεύασμα, με αποδεδειγμένη δράση κατά των ελυτροφόρων ιών**, εγκεκριμένο από τους αρμόδιους φορείς, ακολουθώντας πάντα τις οδηγίες του κατασκευαστή και την εθνική νομοθεσία, όσον αφορά στην αποτελεσματική (εφαρμογή για όσο χρόνο συνιστάται) και ασφαλή χρήση του προϊόντος, ή
  - **Φρέσκο διάλυμα υποχλωριώδους νατρίου συγκέντρωσης 0,1-0,5%** (1000 ppm - 5000 ppm διαθέσιμου χλωρίου) για **τουλάχιστον 1 λεπτό**, ανάλογα με τον χώρο, το επιθυμητό επίπεδο απολύμανσης και τις διαδικασίες της οδοντιατρικής σχολής.
    - Στην περίπτωση που η αρχική συγκέντρωση του υποχλωριώδους νατρίου είναι 5%, η τελική συγκέντρωση 0,1% (1000 ppm διαθέσιμου χλωρίου) επιτυγχάνεται με αραιώση 1:50 (20ml:1000ml). Αντίστοιχα η τελική συγκέντρωση 0,5% (5000 ppm διαθέσιμου χλωρίου) επιτυγχάνεται με αραιώση 1:10 (100ml:1000ml).
    - Σε περίπτωση που η αρχική συγκέντρωση του υποχλωριώδους νατρίου είναι διαφορετική του 5%, ο υπολογισμός της απαιτούμενης αραιώσης για τελική συγκέντρωση 0,1-0,5% (1000 ppm - 5000 ppm διαθέσιμου χλωρίου) επιτυγχάνεται με τον ακόλουθο τύπο:
[% αρχική συγκέντρωση υποχλωριώδους νατρίου / % επιθυμητή τελική συγκέντρωση] - 1 = Συνολικά μέρη νερού για κάθε μέρος υποχλωριώδους νατρίου]².
- ή
- **Διάλυμα με βάση την αιθανόλη, συγκέντρωσης 70-80% για τουλάχιστον 1 λεπτό.**

¹Σε περίπτωση που η οδοντιατρική σχολή έχει επιλέξει προϊόν – εγκεκριμένο από τους αρμόδιους φορείς- που έχει, τεκμηριωμένα, καθαριστικές και απολυμαντικές ιδιότητες ταυτόχρονα, η διαδικασία του καθαρισμού και της απολύμανσης είναι κοινή.

²Παράδειγμα:

Για παρασκευή διαλύματος υποχλωριώδους νατρίου τελικής συγκέντρωσης 0,1% (1000ppm) από διάλυμα αρχικής συγκέντρωσης 3.5% : $[3,5\% / 0,1\%] - 1 = 35 - 1 = 34$ μέρη νερού για κάθε μέρος χλωρίνης

Συνεπώς πρέπει να προσθέσετε 1 μέρος χλωρίνης 3,5% σε 34 μέρη νερού (δηλ. 30 ml χλωρίνης σε 1000 ml νερού)

Καθαριότητα, απολύμανση και αποστείρωση εργαλείων μεταξύ των ασθενών

- Μετά από κάθε συνεδρία, όλες οι επιφάνειες που τυχόν ήρθε σε επαφή ο ασθενής και σε ακτίνα περίπου 2 μέτρων, θα πρέπει να καθαρίζονται και να απολυμαίνονται με απολυμαντικά που περιγράφονται παραπάνω
- Όλα τα εργαλεία και τα στόμια των αεροσυρίγγων θα πρέπει να αποστειρώνονται, μετά από κάθε ασθενή

Καθαριότητα και απολύμανση στο τέλος του ωραρίου εργασίας

- Όλες οι επιφάνειες περιφερικά της έδρας (πάγκοι, ερμάρια, λαβές ντουλαπιών, διακόπτες) θα πρέπει να απολυμαίνονται και τα δάπεδα να σφουγγαρίζονται με κατάλληλο καθαριστικό/απολυμαντικό διάλυμα

Προσωπικό καθαριότητας

- Το προσωπικό καθαριότητας θα πρέπει να είναι εκπαιδευμένο στον καθαρισμό και απολύμανση, στη χρήση του εξοπλισμού ατομικής προστασίας και συγκεκριμένα στη σωστή επιλογή, εφαρμογή, αφαίρεση και απόρριψή του.
- Το προσωπικό καθαριότητας για να εργαστεί στους χώρους που παράγεται αερόλυμα θα πρέπει να φορά τον εξοπλισμό ατομικής προστασίας έτσι όπως περιγράφεται στην παράγραφο 2.5. Σε περίπτωση που ο χώρος έχει αεριστεί περισσότερο από 1–3 ώρες από την τελευταία φορά που έγιναν πράξεις που παράγουν αερόλυμα, θα μπορούσε αντί για μάσκα υψηλής αναπνευστικής προστασίας να φορέσει χειρουργική μάσκα.
- Το προσωπικό καθαριότητας σε όλους τους υπόλοιπους χώρους (μη παραγωγής αερολύματος) θα πρέπει να φορά τη στολή εργασίας του, χειρουργική μάσκα και γάντια όπου χρειάζεται.
- Μετά την αφαίρεση των γαντιών θα πρέπει να ακολουθεί υγιεινή των χεριών (πλύσιμο με νερό και σαπούνι ή εφαρμογή αλκοολούχου αντισηπτικού για 20 δευτερόλεπτα) και αφού τα χέρια στεγνώσουν καλά, να χρησιμοποιείται νέο ζευγάρι γαντιών.
- Πρόσθετος εξοπλισμός ατομικής προστασίας, όπως προστατευτικά γυαλιά και αδιάβροχη ποδιά, μπορεί να χρειάζεται κατά την παρασκευή διαλυμάτων, ανάλογα με το καθαριστικό/απολυμαντικό που χρησιμοποιείται και τη διαδικασία καθαρισμού, ιδιαίτερα εάν υπάρχει κίνδυνος πιτσιλισματος.

2.10. Διαχείριση απορριμμάτων

- Όλα τα απορρίμματα που σχετίζονται με τον ασθενή (π.χ.σιελαντλίες, αναρροφήσεις, χρησιμοποιημένος εξοπλισμός ατομικής προστασίας, ποτηράκια μιας χρήσεως), αντιμετωπίζονται ως μολυσματικά απόβλητα και θα πρέπει να διαχειρίζονται σύμφωνα με τις διαδικασίες της οδοντιατρικής σχολής και της εθνικής νομοθεσίας.

2.11. Επιστροφή εργαζομένων στο σπίτι

- Αφαίρεση της στολής εργασίας (scrubs) και επιστροφή στο σπίτι με άλλα ρούχα
- Η στολή εργασίας να αφαιρείται με ήπιες κινήσεις και να αποφεύγεται το τίναγμά της
- Πλύσιμο της στολής εργασίας χωριστά σε θερμοκρασία 60° -90°C
- Πλύσιμο των ρούχων που φορέθηκαν από και προς το σπίτι επίσης χωριστά από τα υπόλοιπα ρούχα σε θερμοκρασία σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή
- Άμεσο ντους για απομάκρυνση τυχόν ιού από το σώμα

Παράρτημα 1. Υπόδειγμα λήψης ιστορικού για πιθανή έκθεση στον ιό SARS-CoV-2

Έχετε παρουσιάσει κάποιο από τα παρακάτω συμπτώματα τις τελευταίες 14 ημέρες;	Τηλεφωνική επικοινωνία	Στο ιατρείο
	// 2020	// 2020
1. Πυρετός	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐
2. Δύσπνοια	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐
3. Βήχα ή φαρυγγαλγία	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐
4. Κόπωση, κεφαλαλγία	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐
5. Συμπτώματα γαστρεντερικού	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐
6. Απώλεια γεύσης ή όσφρησης	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐
Έχετε έρθει σε επαφή με επιβεβαιωμένο κρούσμα COVID-19;	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐
Ανήκετε σε ευπαθή ομάδα; Αν ναι, περιγραφή:	Ναι ☐ Όχι ☐	Ναι ☐ Όχι ☐

Βιβλιογραφία

1. American Dental Association. Interim Guidance for Minimizing Risk of COVID-19 Transmission. April 2020. Διαθέσιμο στο: https://www.ada.org/~media/CPS/Files/COVID/ADA_COVID_Int_Guidance_Treat_Pts.pdf
2. Centers for Disease Control and Prevention. Dental Settings. April 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/dental-settings.html>
3. 2Centers for Disease Control and Prevention. Implement Environmental Infection Control, Interim Infection Prevention and Control Recommendations for Patients with Confirmed Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) or Persons Under Investigation for COVID-19 in Healthcare Settings, Update April 13, 2020. Διαθέσιμο στο: https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/infection-control/control-recommendations.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2F2019-ncov%2Fhcp%2Finfection-control.html
4. European Centre for Disease Prevention and Control. Disinfection of environments in healthcare and non-healthcare settings potentially contaminated with SARS-CoV-2. ECDC: Stockholm; 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/disinfection-environments-covid-19>
5. Public Health England. COVID-19: infection prevention and control guidance. April 2020. Διαθέσιμο στο: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/881489/COVID-19_Infection_prevention_and_control_guidance_complete.pdf
6. Kampf G et al., Persistence of coronaviruses on inanimate surfaces and their inactivation with biocidal agents, Journal of Hospital Infection. Διαθέσιμο στο: <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2020.01.022>
7. Ong SWX, Tan YK, Chia PY, Lee TH, Ng OT, Wong MSY, et al. Air, surface environmental, and personal protective equipment contamination by severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) from a symptomatic patient. JAMA. 2020
8. REHVA COVID-19 guidance document, April 3, 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.rehva.eu/activities/covid-19-guidance>
9. van Doremalen N, Bushmaker T, Morris DH, Holbrook MG, Gamble A, Williamson BN, et al. Aerosol and surface stability of SARS-CoV-2 as compared with SARS-CoV-1. New England Journal of Medicine. 2020.
10. Wan W, Xu Y, Gao R, Lu R, Han K, Wu G, et al. Detection of SARS-CoV-2 in different types of clinical specimens. JAMA. 2020.
11. Ye G, Lin H, Chen L, Wang S, Zeng Z, Wang W, et al. Environmental contamination of the SARS-CoV-2 in healthcare premises: an urgent call for protection for healthcare workers. medRxiv. 2020.
12. World Health Organization Guidelines 2009. Natural ventilation for infection control in health-care settings. Διαθέσιμο στο: https://www.who.int/water_sanitation_health/publications/natural_ventilation/en/
13. World Health Organization Guidelines 2020. Infection prevention and control during health care when COVID-19 is suspected. Διαθέσιμο στο:
14. Ελληνική Οδοντιατρική Ομοσπονδία. Οδηγίες προς οδοντιάτρους, Εργαζομένους σε οδοντιατρεία και ασθενείς.
15. Επαγγελματική Ένωση Στοματικών και Γναθοπροσωπικών Χειρουργών Ελλάδος. Κατευθυντήριες Οδηγίες για την ασφαλή άσκηση της Στοματικής και Γναθοπροσωπικής Χειρουργικής κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Μάιος 2020. Διαθέσιμο στο: <http://omfsurgeons.gr/?p=348>